

GOSLAR. Het huis Brusttuch.

Behalve de publieke gebouwen, vertoonden ook de particuliere woningen dezen burgertrots: de aller-eerste stadswoningen van belang lijken nog wat op kasteeltjes, met tinnen en bastionnetjes, maar langzamerhand ontwikkelt zich een bourgeois-bouwkunst die eigen vorm zoekt. Nóch de kerkelijke, nóch de feudale stijl bevallen den burger: hij wil een woning, die hij voor zijn eigen doeleinden gebruiken kan, en die tevens getuige moet zijn van zijn stand.

Zoo vinden wij in Vlaanderen en Holland de trapgeveltjes, waarvan elk schijnt te willen zeggen: ik ben zelf iemand! Alles, steentje voor steentje, uit den inheemschen baksteen opgetrokken, met alleen de ornamenten van geïmporteerden zandsteen. Die baksteenkunst vindt men van de Fransche kust tot aan de Oostzee toe, een onderwerp voor een boek op zichzelf.

Maar in de bergstreek ziet men natuurlijk den natuursteen als bouwstof bij uitnemendheid. De Saksers hebben daar hun eigen systeem op gevonden: een geraamte van balken, en daartusschen brokken bergsteen. Wat kalk tusschen de spleten (want van voegen mag men nauwelijks spreken), en daarna de steenen vlakken gewit en de balken donker geverfd. Een levendig gebouw van hout en steen staat voor ons.

De arme boer laat het er zoo bij. De stedeling echter wenscht iets mooiers: een handwerksman uit de streek zelf, of liefst uit Zuid-Duitschland, zal de balken fraai bewerken. Hij maakt er beeldhouwde consoles van, of snijdt er heele tafereelen in uit, die

op het beroep van den burger betrekking hebben. De een wil het nog mooier doen dan de ander, en de eene burger heeft er nog meer voor over óók dan de ander.

Zoo zijn de talrijke kleine stadjes tot hun waarlijk opmerkelijke schoonheid gekomen, die men in plaatsjes van deze grootte alleen maar vindt voor zoover ze uit de latere middeleeuwen of uit den renaissance-tijd afkomstig zijn. Tegenwoordig is een nieuwe stad van die grootte gewoonlijk van alle karakter of schoonheid ontbloot: een verzameling van banale en vervelende bouwsels, zonder stijl, zonder burgerzin of kunstliefde. Op z'n best bootst men iets uit dien ouden tijd na....

De Harz-stadjes zijn van dezen burgerzin op bescheiden schaal een goed voorbeeld. Er zijn groote en kleine bij, en nu is het opmerkelijke, dat de kleinere volstrekt niet de minst belangrijke zijn. Naast Hildesheim, Halberstadt en Brunswijk (die ik de grootere noem) mogen Goslar, Wernigerode en Quedlinburg genoemd worden. Zelfs heeft het ontbreken der noodzakelijkheid om uit te breiden en op te ruimen, aan deze kleinere plaatsjes een veel grootere ongerepteheid gelaten, die tegenwoordig als een kostbare erfenis uit het verleden beschouwd en angstvallig bewaakt wordt.

GOSLAR. Oude huizen (zie artikel van dr. v. Balen)